

Referanser:

Arkivsak: 23/03606-1

Evaluering av dagens ordning for tilsetting av biskop

Sammendrag

Kirkerådet har sett på ulike sider av ordningen for tilsetting av biskop tilbake til 2012, da Kirkerådet fikk myndighet til å tilsette. Den nåværende ordningen ble vedtatt av Kirkemøtet i 2018.

Erfaringene fra de fem bispetilsettingene etter den nåværende ordningen har vist at ordningen tidvis er krevende å håndtere. Tilsetting av biskop har stor offentlig interesse, og det skaper en stor belastning for kandidatene som deltar. Dette er momenter som kan tale for en ny vurdering av dagens ordning.

Kirkerådet får nå saken til orientering og kan holde den sammen med egne erfaringer fra tilsettinger som har skjedd i inneværende valgperiode. Så kan Kirkerådet ev. ta saken opp igjen i mars-møtet i 2024.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar evalueringen av dagens ordning for tilsetting av biskop til orientering og ber om å få saken tilbake i sitt mars-møte.

Saksorientering

1 Bakgrunn

Etter endringene i grunnlovsbestemmelsene om statskirkeordningen i 2012 ble ikke nye biskoper lenger utnevnt som embetsmenn, men tilsatt som statlige tjenestemenn. Myndigheten til å tilsette biskoper ble delegert til Kirkerådet, og Kirkemøtet fikk myndighet til å fastsette regler om fremgangsmåten.

Kirkemøtet fastsatte samme år regler om nominasjon mv. ved tilsetting av biskop (KM 10/12). Det ble da lagt opp til en revisjon av tidligere regler. Kirkemøtet vurderte det ikke som hensiktsmessig på det tidspunktet å gjøre store endringer i det da gjeldende regelverket, men så for seg en mer fullstendig gjennomgang av regler for tilsetting eller valg av biskoper etter at Den norske kirke selv hadde overtatt arbeidsgiveransvaret for biskopene. En så for seg at det da ville være naturlig å drøfte spørsmål om innføring av en ren valgordning, av åremål og av en eventuell søknadsprosedyre for biskoper. Kirkemøtet hadde også tidligere – allerede i 2007 – vedtatt forslag til en ren valgordning for biskoper, men det ble den gangen avvist av departementet som uaktuelt så lenge biskopene var statlige embetsmenn. Den samme logikken gjaldt fra 2012, siden biskopene fortsatt var statlige tjenestemenn underlagt den daværende tjenestemannsloven.

De viktigste endringene fra 2012 var at det ble gitt en åpning for supplerende nominasjon, at stemmene i avstemningen skulle vektes, at det aktuelle bispedømmerådet skulle gi uttalelse i tillegg til biskopene (tidligere hadde Kirkerådet selv gitt en rangering til departementet), samt at Kirkerådet ble bundet til å velge blant de tre kandidatene som hadde fått flest stemmer.

I forbindelse med den såkalte veivalghøringen i 2015 ble det også stilt noen spørsmål knyttet til ordning for utpeking av biskoper. Kirkerådet skisserte fire alternative måter å utpeke biskoper på:

1. Dagens ordning videreføres, eventuelt med små justeringer.
2. Dagens ordning for nominasjon og rådgivende avstemning videreføres, men tilsettingen foretas av et eget organ for tilsetting av biskoper (foreslått av biskopene, jf. BM 3/14).
3. Det innføres en ren valgordning for biskoper, der den som vinner valget blir biskop (jf. sak KM 09/07). I likhet med de to første ordningene forutsetter dette en nominasjonsordning.
4. Bispestillinger lyses ut og besettes etter samme prosedyrer som andre stillinger, uten noen rådgivende avstemning.

På bakgrunn av veivalghøringen uttrykte Kirkerådet i saksdokumentet til Kirkemøtet i 2016 (KM 08/16 *Veivalg for Den norske kirke*) at man anså det som mest aktuelt enten å videreføre dagens ordning, hvor Kirkerådet tilsatte biskopene etter en rådgivende avstemning, eller at det ble etablert en ren valgordning for biskopene. Det ble vurdert som mindre aktuelt med et særskilt tilsettingsorgan for biskoper. En ordning hvor bispestillinger skulle lyses ut og besettes etter samme prosedyre som andre stillinger, uten noen rådgivende avstemning, fikk liten støtte i høringen.

Det var opprinnelig tenkt at spørsmålet om utpeking av biskoper skulle være del av et vedtak i veivalgsaken på Kirkemøtet, men Kirkemøtet ba Kirkerådet utrede saken videre. I desember 2016 sendte Kirkerådet ut et eget høringsnotat om saken.

Høringen viste at 52 prosent av menighetsrådene som avga uttalelse i saken (totalt 130 menighetsråd), ti proster, åtte biskoper og bispedømmeråd og elleve andre høringsinstanser gikk inn for en ren valgordning. Dette alternativet fikk altså flertall i alle gruppene av høringsinstanser. Kirkerådet kommenterte i sin oppsummering av høringen at en slik ordning vil styrke betydningen av de ulike stemmeberettigede gruppenes deltakelse i avstemningen. Ved at biskopen må ha mer enn 50 prosent av stemmene bak seg, kan det sikres at den valgte biskopen har bred tillit og støtte i kirken. Samtidig vil ordningen innebære en mer forenklet prosedyre enn det som da var (og fortsatt er) dagens ordning. Ordningen vil bidra til fordeling av myndighet mellom organer på nasjonalt nivå, slik at en unngår konsentrasjon av myndighet hos ett organ. Det vil også være et mindre antall medlemmer som er involvert i tilsettingsorganet, noe som vil bidra til at personopplysninger om bispekandidatene ikke spres til så mange personer som i en ordning med et større tilsettingsorgan.

Bispemøtet samlet seg høsten 2017 (BM 32/17) om en anbefaling av at «biskoper i Den norske kirke (...), etter en demokratisk prosess, bør tilsettes av et særskilt tilsettingsorgan oppnevnt av Kirkemøtet». I den nevnte høringen ble denne løsningen støttet av fire proster, sju biskoper og bispedømmeråd og tre andre høringsinstanser.

29 prosent av menighetsrådene (73 menighetsråd), fem proster og fem biskoper og bispedømmeråd gikk inn for tilsetting av biskoper i Kirkerådet.

Det var også et lite antall høringsinstanser som gikk inn for andre løsninger.

Saken ble behandlet i to omganger i Kirkerådet, som etter annen gangs behandling konkluderte med å foreslå til Kirkemøtet å fortsette med en justert versjon av den daværende ordningen (KR 48/17). Kirkemøtet konkluderte også med stort flertall i hovedspørsmålet, nemlig at ordningen med at Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemning skulle videreføres. Komiteen som behandlet saken, hadde følgende merknad med begrunnelse:

Et flertall ¹i komiteen mener det er positivt at Kirkerådet opptrer som endelig tilsettingsorgan. Det er flere grunner til dette: Kirkerådet kan ha en kvalifisert vurdering av kandidatene i større grad enn det som er tilfelle gjennom et rent valg. Kirkerådet kan også ivareta helhetlige hensyn og sørge for en god bredde i bispekollegiet. Ved tilsetting i Kirkerådet er dessuten tilsettingen av biskoper forankret i et demokratisk organ som også representerer grunnplanet i kirken.

Ordningen med å vekke stemmene ble også videreført.

Videre ble det gjort en del mindre endringer i regelverket:

- Avstemningsreglene i bispedømmerådet ble endret slik at 5. plass skulle stemmes over separat. Det ble også innført krav om minst 40 % av hvert kjønn i nominasjonen (det er likevel mulig å kun nominere tre kandidater).

¹ Flertallet var 12 personer, mens et mindretall på tre ønsket en ren valgordning.

- Hvem som skulle delta i rådgivende avstemning, ble endret og presisert. Innkom ungdomsrådet i bispedømmet og representantene fra Ungdommens kirkemøte som har tale- og forslagsrett i Kirkemøtet. Samisk kirkeråd fikk stemmerett ved avstemning i Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros, Hamar, Møre og Oslo bispedømmer.
- De teologiske professorene ved teologiske institusjoner som kan tildele cand.theol.-grad, mistet stemmeretten. Kun representanten fra disse utdanningsstedene som deltar på Kirkemøtet med tale- og forslagsrett, og lederen av praktisk-teologisk utdanning samme sted, skulle deltar (denne gruppen ble redusert fra ca. 40 til åtte personer).
- Kirkemøtet i 2012 var opptatt av at det ikke skulle kunne stemmes taktisk, og møtet vedtok derfor at alle måtte stemme på tre navn i den rådgivende avstemningen. Dette kravet ble tatt bort ved endringen i 2018.²
- Det ble innført at Kirkerådets arbeidsutvalg skulle foreta intervju og gi en skriftlig tilråding. Det var tidligere ikke regulert hvordan Kirkerådet skulle forberede tilsettingen, men det var intervjuer i praksis, og Kirkerådets leder la frem et muntlig referat fra intervjuene og kom med anbefaling.

Det regelverket som gjelder nå, trådte i kraft fra 8. juni 2018, etter beslutning i Kirkerådet. Rådet hadde da på forhånd – i samme møte – tilsatt Jan Otto Myrseth som biskop i Tunsberg i henhold til det tidligere regelverket.

Reglene fra 2018 ble vedtatt på nytt av Kirkemøtet 2021 av formelle grunner da kirkeloven ble opphevet, men uten innholdsmessige endringer.

2 Kirkelig tilsetting av biskoper etter 2018

2.1 Innledning

Kirkerådets første tilsetting etter nye regler skjedde på Kirkerådets møte 6.–7. desember 2012, da Stein Reinertsen ble biskop i Agder og Telemark. I alt har Kirkerådet per 1. oktober 2023 tilsatt 14 biskoper siden 2012, inkludert preses. Fem av disse har blitt tilsatt etter justeringen av reglene i 2018. Av de nåværende biskopene er det det bare Ingeborg Midttømme i Møre som ikke er tilsatt av Kirkerådet. Det er gjort tilsetting to ganger i Stavanger, Tunsberg og Sør-Hålogaland. I det følgende blir det gjort rede for og et lite stykke på vei drøftet ulike sider ved prosessen.

Den følgende evalueringen tar med hele perioden fra 2012. Det er ikke foretatt noen systematisk analyse av om det har skjedd endringer i praksis etter 2018, men ut fra den vurderingen som er gjort, synes det ikke å være tilfelle.

2.2 Nominasjon og lengde på prosessen

Det er en lang prosess for å få tilsatt biskop etter dagens regler. Bispedømmerådet skal først bruke tid på å finne frem til de (inntil) fem som skal nomineres (to–tre måneder eller mer fra forslag til nominasjon). Etter innhenting av forslag skal bispedømmerådet vurdere, intervju og til slutt nominere kandidater. Deretter er det

² Ved de siste fire tilsettingene før Sør-Hålogaland i 2023 har det vært mellom 13 og 25 % som bare har avgitt stemme på en eller to kandidater: Stavanger 24,6 %, Borg 16,5 %, Hamar 25,1 % og Bjørgvin 13,3 %.

supplerende nominasjon. For å gi en realistisk mulighet til å supplere bør fristen for dette være på minimum ca. 14 dager. Fra denne fristen til offentlig presentasjon av kandidater bør det også gå noen dager.

Det er bispedømmerådet som har ansvar for å administrere nominasjonsprosessen fra innsamling av forslag til kandidater til en ferdig kandidatliste. Dette er et relativt omfattende arbeid som innebærer siling og vurdering av de forslagene som er kommet inn, og ytterligere vurderinger og intervjuer med kandidatene før den avsluttende avstemningen i rådet. For det enkelte bispedømmekontoret er dette noe som skjer sjeldent, og det er ingen sentralt fastsatt mal for hvordan prosessen skal foregå. Dermed er det mye å sette seg inn i, og rutinene kan variere noe fra bispedømme til bispedømme. Det har dessuten vist seg at det ved flere tilfeller har oppstått spørsmål om habilitet, fordi sentrale personer i arbeidet med kandidatene også enten selv er kandidat eller er nært tilknyttet en eller flere av dem.

Kirkerådet mener derfor det kan vurderes om det vil være tjenlig å endre rutinene for denne delen av prosessen, ved at Kirkerådets sekretariat har sekretariatsfunksjonene for det enkelte bispedømmerådet i arbeidet med å nominere kandidater. Dette vil kunne gi en mer standardisert tilsettingsprosess i de ulike bispedømmene, og det vil kunne spare ressurser.

Når kandidatlisten er klar, må menighetsrådene ha minimum fire uker til å uttale seg. For de som stemmer enkeltvis, er ikke varigheten her så kritisk. Biskopene og bispedømmerådet bør deretter ha et par uker på å uttale seg, særlig biskopene som skal begrunne sin prioritering. Når Kirkerådets arbeidsutvalg skal ha intervjuene etter biskopenes uttalelser, går det en uke ekstra (erfaringsmessig er det ikke lett å finne dag), og i tillegg til intervju skal arbeidsutvalget bli enige om oppsummeringstekst. Det er krav om å sende ut sakspapirer til Kirkerådet minst en uke før møtet, jf. forskrift om regler for Kirkerådets virksomhet § 4-2. Den formelle delen av prosessen – fra nominasjon til tilsetting – tar gjerne rundt tolv uker (se som eksempel den vedlagte kjøreplanen for Bjørgvin i 2023).

Til sammenligning har Kirkerådet undersøkt to bispeprosesser i Sverige: Linköping stift og Visby stift hadde begge bispetilsetting høsten 2022. I Linköping tok prosessen ca. 10 uker + 2 (oppnevning av valgmann), i Visby tok den 18 uker totalt. Vigsling var felles i Uppsala i januar 2023.

2.3 Etter-nominerte (supplerende nominasjon)

I seks av nominasjonene er det kommet inn etter-nominerte (supplerende nominasjon).

Fire av disse gikk videre: Elstad (1. plass) i Sør-Hålogaland 2023, Norheim (1. plass) i Bjørgvin 2023, Magelssen (2. plass) i Tunsberg 2018, Steffensen (2. plass) i Sør-Hålogaland 2015 var blant de tre. I Nidaros 2017 og Tunsberg 2014 kom den etter-nominerte ikke videre.

2.4 Kjønnfordeling

Før Kirkemøtet vedtok endringer i reglene i 2018 var kravet at begge kjønn skulle være representert. Etter 2018 skal det være minst 40 % av hvert kjønn. Dette kravet har vært oppfylt.

Oversikt over kjønnfordelingen ved nominasjonene 2012–2023:

År	Bispedømme	Mann	Kvinne	Suppl. mann	Suppl. kvinne
2012	Agder og Telemark	4	1		
2014	Tunsberg 1	3	2		1
2014	Nord-Hålogaland	3	2		
2015	Sør-Hålogaland	2	3	1	
2016	Stavanger 1	4	1		
2017	Nidaros	1	3	1	
2017	Oslo	2	3		
2018	Tunsberg 2	2	3	1	
2019	Stavanger 2	3	2		
2022	Borg	3	2		
2022	Hamar	3	2		
2023	Bjergvin	2	3		1
2023	Sør-Hålogaland	3	2	1	

2.5 Rådgivende avstemning

I dag er de som deltar i den rådgivende avstemningen, delt i tre grupper: menighetsråd, vigslede tilsatte i bispedømmet og nasjonale stemmer.

Menighetsrådene har én stemme hver, uavhengig av størrelse på råd eller menighet. Noen har spurt om det er riktig.

Ifølge reglene fra 2018 har også Ungdomsrådet i bispedømmet stemmerett i gruppen menighetsråd. Ungdomsrådet har gitt uttalelse i tre av fem bispetilsetninger. Fra 2018, da professorene falt ut av listen over stemmeberettigede, fikk ungdommene i Kirkemøtet fra Ungdommens kirkemøte med tale- og forslagsrett, også stemmerett. De går inn i nasjonal gruppe. Det samme gjør Samisk kirkeråd.

Stemmerett for prester følger valgreglenes bestemmelser, se reglene om nominasjon mv. ved tilsetting § 4 første ledd bokstav, jf. reglene for valg av prest og lek kirkelig tilsatt til medlem av bispedømmeråd og Kirkemøtet § 2-1 andre ledd. Sistnevnte bestemmelse har følgende ordlyd:

Med fast ordnet kirkelig prestestilling menes en stilling som er organisert som en prestestilling, hvor det inngår i stillingens oppgaver å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger. Dette gjelder blant annet institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester og menighetsprester. Det samme gjelder vikarprester tilsatt i et vikariat på minst ett år. Prestevikarer og ordinerte prester som ikke er i ordnet prestestilling faller utenom. Prest i Den norske kirke som er generalsekretær i en organisasjon tilknyttet Den norske kirke, har også stemmerett ved valg av prest.

Stemmerett for lek kirkelig tilsatt forutsetter at vedkommende er tilsatt av menighetsråd, fellesråd eller bispedømmeråd. For begge grupper gjelder at de må være tilsatt i minst 40 % stilling.

Det har vist seg å være krevende for bispedømmekontorene å innhente riktige lister. I hver prosess er det et visst antall e-postadresser som ikke er riktige. Særlig i Nord-

Hålogaland i 2014 viste det seg at listen over menighetsråd også var ufullstendig. Det er alltid mange spørsmål om hvem av de tilsatte som har stemmerett. Samtidig er det ikke lagt opp til å bruke andre regler for stemmerett enn de vi har ved kirkevalg. Når arbeidet med tilsetning strekker seg over ca. tre måneder, med rett til å delta i supplerende nominasjon og så rådgivende avstemning, vil det alltid være en del som skifter jobb underveis. Å kvalitetssikre at listene til enhver tid er oppdaterte er dermed også krevende. Det er lagt opp til at en må være i stillingen den dagen det er frist for å uttale seg. I Bjørgvin i 2023 var det for eksempel en prest som gikk ut rett før supplerende avstemning, men som var inne igjen til rådgivende avstemning. Etableringen av kirkens ansatt- og organisasjonsregister i 2023 vil kunne gjøre denne prosessen enklere i fremtiden.

2.6 Vekting

Flere forhold taler for vekting av stemmer, men vekting både i prioritering og grupper gjør at ordningen er nokså ugjennomsiktig og vanskelig å kontrollere utenfra. I de tre gruppene det deles i, vil den enkelte stemmegiveren få forskjellig tyngde alt etter hvor mange stemmeberettigede det er i gruppen. Nasjonale stemmer er en relativt stabil gruppe (prosteantallet varierer med noen få fra gang til gang), men i de andre gruppene er det stor variasjon. Antall menighetsråd varierer fra 173 (Bjørgvin) til 59 (Oslo). Vigslede tilsatte varierer fra 265 (Oslo) til 117 (Nord-Hålogaland). I prinsippet teller en menighetsrådsstemme i Oslo dermed ca. 4,5 ganger mer enn en vigslet, mens i Nidaros teller en menighetsrådsstemme like mye som den til en vigslet tilsatt.

En nasjonal stemme i Bjørgvin teller ca. det dobbelte av et menighetsråd, mens i Oslo teller en menighetsrådsstemme drøyt det dobbelte av en nasjonal (gamle regler).

Det ville antakelig vært lettere å forstå og kunne kontrollere utregningen om alle de stemmeberettigede var i én gruppe. Utregninger viser at det ikke ville endret på hvem som hadde gått videre, om en hadde brukt én gruppe i stedet for tre (se oversikt nedenfor s. 16). Rekkefølgen på de tre første ville i tre tilfeller endres. I Sør-Hålogaland 2015 ville nr. 1 og 2 byttet rekkefølge, i Stavanger 2019 ville nr. 2 og 3 byttet plass. Det samme ville skjedd i Bjørgvin. En slik utregning er ikke foretatt for tilsettingen i Sør-Hålogaland 2023.

2.7 Bispedømmerådets og biskopenes vurdering av avstemningen

Det er ikke satt opp noen kriterier for hvordan de enkelte rundene skal vektes. Bispedømmerådet ser ut til i stor grad å følge den lokalkirkelige avstemningen når det gjelder førsteplass. Det har skjedd i ti tilfeller. Unntaket er dersom kandidaten med flest stemmer er etter-nominert. I de to siste tilsettingene, i Bjørgvin og i Sør-Hålogaland, fikk den etter-nominerte kandidaten flest stemmer i avstemningen. I begge tilfellene ble kandidaten satt på tredje plass av bispedømmerådet. Det kan antas at det kan forklares med at rådet sannsynligvis hadde vurdert kandidaten grundig i forkant av nominasjonen, men valgt å ikke nominere vedkommende.

Biskopene følger i mindre grad avstemningsresultatet. I fem av 13 tilfeller har den som fikk flest stemmer i avstemningen, også størst oppslutning blant biskopene. Biskopene skal på eget grunnlag gi en vurdering av hvem av de tre kandidatene de anser som mest skikket, og gi en begrunnelse for dette. Det varierer hvor mye biskopene ser hen til avstemningsresultatet. Biskopene utformer også sine uttalelser

på ulike måter. Det er aldri laget en mal for hvordan uttalelsene skal bygges opp. Dette gir større spillerom for Kirkerådet når det gjelder vektlegging av uttalelsene.

I fire tilfeller har bispedømmerådet og biskopene vært samstemte når det gjelder førsteprioritet.

Reglene § 9 bestemmer at Kirkerådets arbeidsutvalg skal ha intervju med kandidatene. Referat fra disse og skriftlig tilråding fra arbeidsutvalget skal legges frem for rådet. I hvilken grad tilrådingen er en samlet vurdering ut fra hele prosessen (avstemning, bispedømmerådets og biskopenes vurdering, samt intervjuet), eller om det er inntrykk fra intervjuet som skal oppsummeres, er uklart. Ved første tilsetting, Agder og Telemark i 2012, hadde arbeidsutvalget biskopenes stemmetall før intervjuet. Dette kan påvirke situasjonen rundt intervjuene. Etter prosessen i 2012 besluttet arbeidsutvalget å flytte intervjuene til før biskopenes uttalelser foreligger. Ved de fire siste bispetilsettingene er imidlertid intervjuet flyttet tilbake til etter at biskopenes uttalelser er kjent.

2.8 Tilsetting sammenlignet med avstemning og tilråding

En sammenstilling av alle de 13 bispetilsettingene (ved siden av preses) som er foretatt siden 2012, viser at det er stor variasjon i hvor stor betydning den forutgående prosessen har hatt for det endelige resultatet; hvem som til slutt blir tilsatt som biskop.

Av de 13 biskopene som, ved siden av preses, er tilsatt av Kirkerådet, var det åtte som hadde størst oppslutning i avstemningen. Her er det en nokså klar tendens til at avstemningsresultatet har fått mindre betydning over tid. Ved de seks siste tilsettingene var det fire tilfeller hvor den som fikk størst oppslutning i avstemningen, ikke ble valgt (Tunsberg 2, Stavanger 2, Bjørgvin og Sør-Hålogaland 2), mens ved de syv foregående skjedde dette bare én gang (Stavanger 1).

Kun ved to tilsettinger har den kandidaten blitt tilsatt som fikk flest stemmer, og som ble satt på førsteplass av både bispedømmerådet og flertallet av biskopene (Nidaros og Sør-Hålogaland 1).

I to tilfeller (Tunsberg 1 og Bjørgvin) fikk den med flest stemmer i avstemningen, størst oppslutning fra biskopene eller ble satt først av bispedømmerådet. Bare i det første av disse tilfellene ble den med flest stemmer likevel tilsatt.

Ved seks tilfeller ble den tilsatt som fikk flest stemmer i avstemningen, men ikke var satt øverst i både bispedømmerådet og blant biskopene. (Agder og Telemark, Tunsberg 1, Nord-Hålogaland, Oslo, Borg, Hamar),

Tre ganger har ikke bispedømmerådet satt på førsteplass den som «vant» avstemningen (Tunsberg 1, Bjørgvin og Sør-Hålogaland 2). I to av disse var den som fikk flest stemmer, etter-nominert.

Ni ganger har flertallet blant biskopene anbefalt på førsteplass en annen enn den som ble tilsatt, og syv ganger har biskopene satt øverst en annen enn den som fikk flertall i avstemningen.

To ganger tilsatte Kirkerådet en annen enn den som fikk flertall i avstemningen, var satt øverst i bispedømmerådet og hadde fått flest førstestemmer blant biskopene (Stavanger 1 og 2).

2.9 Offentlighet og rekkefølge på uttalelser

Hele nominasjons- og valgprosessen har et svært offentlig preg, og det antas å være en belastning for de involverte. Det er mange runder i prosessen som gir media og andre mulighet til å spekulere i hvem det er som er favoritt til å bli biskop: ved uformell innhenting av navn til bispedømmerådet, ved bispedømmerådets nominasjon, etter den rådgivende avstemningen, ved bispedømmerådets uttalelse, ved biskopenes uttalelse og til slutt ved tilsetting. Risikoen er at dette kan skape mer støy enn engasjement. En mulig demping av det offentlige presset er at bispedømmerådets uttalelser blir ukjente for biskopene. En kan også unnta biskopenes prioriteringer (stemmetall) fra offentlighet frem til tilsetting.

3 Oppsummering

Saken her inneholder informasjon om bispetilsettinger tilbake til 2012, da Kirkerådet fikk delegert tilsettingsmyndighet. Dagens ordning for tilsetting av biskoper ble vedtatt av Kirkemøtet i 2018 etter en grundig behandling og forutgående høring. Høringen viste den gang et flertall for en ren valgordning for biskoper.

Erfaringene fra de fem bispetilsettingene etter ny ordning har vist at ordningen er svært omfattende, og at det tidvis kan være krevende for Kirkerådet å foreta avveininger av de mange ulike signalene fra avstemning og uttalelser, samt arbeidsutvalgets tilråding, som kommer i prosessen før det avgjørende vedtaket. Prosessen er også svært tidkrevende, og den er omfattet av stor offentlig interesse. Begge deler kan være belastende for de kandidatene som deltar. Dette er noen momenter som kan tale for at den gjeldende ordningen blir vurdert på nytt.

Kirkerådet får nå saken til orientering og kan holde den sammen med egne erfaringer fra tilsettinger som har skjedd i inneværende valgperiode. Så kan Kirkerådet ev. ta saken opp igjen i mars-møtet i 2024.

4 Økonomiske/administrative konsekvenser

Saken har i seg selv ikke vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Vedlegg 1

Oversikt stemmetall bispetilsettinger fra 2012–2023

SØR-HÅLOGALAND 2023: Svein Valle

Rådgivende folkeavstemning:

1. Elstad	22,08 % (etter-nominert)
2. Skoglund	18,22 %
3. Valle	16,91 %
4. Sandmæl	16,61 %
5. Ertzeid	13,57 %
6. Bredal-Tomren	12,61 %

Bispedømmerrådet:

1. Svein Valle
2. Anne B. Skoglund
3. Hallgeir Elstad

Biskopene:

Hallgeir Elstad	4 førstestemmer	1 andrestemmer og 5 tredjestemmer
Anne B. Skoglund	3 førstestemmer	3 andrestemmer 4 tredjestemmer
Svein Valle	3 førstestemmer	6 andrestemmer 1 tredjestemmer

BJØRGVIN 2023: Ragnhild Jepsen

Rådgivende avstemning:

1. Norheim	23,84 % (etter-nominert)
2. Jepsen	21,83 %
3. Gylver	21,57 %
4. Waaler	15,40 %
5. Dietrich	10,09 %
6. Lunde	7,28 %

Bispedømmerrådet:

1. Ragnhild Jepsen
2. Sunniva Gylver
3. Kjersti Gautestad Norheim

Biskopene:

Sunniva Gylver	2 førstestemmer	4 andrestemmer	6 tredjestemmer
Ragnhild Jepsen	5 førstestemmer	6 andrestemmer	1 tredjestemme
Kjersti G. Norheim	5 førstestemmer	2 andrestemmer	5 tredjestemmer

HAMAR 2022: Ole Kristian Bonden

Rådgivende avstemning:

1. Bonden	30,61 %
2. Fougner	24,46 %
3. Fagermoen	21,89 %
4. Rolfsen	11,95 %
5. Sandal	11,09 %

Bispedømmerådet:

1. Ole Kristian Bonden
2. Tor Even Fougner
3. Hege Elisabeth Fagermoen

Biskopene:

Hege E. Fagermoen	8 førstestemmer	2 andrestemmer	2 tredjestemmer
Ole Kristian Bonden	2 førstestemmer	8 andrestemmer	2 tredjestemmer
Tor Even Fougner	2 førstestemmer	2 andrestemmer	8 tredjestemmer

BORG 2022: Kari Mangrud Alvsvåg

Rådgivende avstemning:

1. Alvsvåg	34,05 %
2. Hegstad	22,41 %
3. Hauge	16,38 %
4. Sandmæl	15,32 %
5. Grevstad	11,84 %

Bispedømmerådet:

1. Kari Mangrud Alvsvåg
2. Harald Hegstad
3. Kåre Rune Hauge

Biskopene:

Harald Hegstad fikk 9 førstestemmer, 2 andrestemmer og 1 tredjestemme

Kari Mangrud Alvsvåg fikk 3 førstestemmer, 9 andrestemmer og 0 tredjestemmer

Kåre Rune Hauge fikk 0 førstestemmer, 1 andrestemmer og 11 tredjestemmer

STAVANGER 2019: Anne Lise Ådnøy

Rådgivende avstemming:

1. Gaard	34,24 %
2. Ådnøy	22,90 %
3. Kessel	22,11 %
4. Hagesæther	12,87 %
5. Botne	7,89 %

Bispedømmerådet:

1. Helge S. Gaard
2. Haakon Kessel
3. Anne Lise Ådnøy

Biskopene:

Helge S. Gaard	8 førstestemmer	3 andrestemmer
Anne Lise Ådnøy	4 førstestemmer	6 andrestemmer
Haakon Kessel	3 andrestemmer	9 tredjestemmer

TUNSBERG 2018: Jan Otto Myrseth

Rådgivende avstemming:

1. Haga	26,11 %
2. Myrseth	21,44 %
3. Magelssen	17,57 % (etter-nominert)
4. Jepsen	16,12 %
5. Thomassen	10,40 %
6. Lewin	8,36 %

Bispedømmerådet:

1. Kjetil Haga
2. Jan Otto Myrseth
3. Øystein Magelssen

Biskopene:

Jan Otto Myrseth fikk 7 førstestemmer og 4 andrestemmer

Kjetil Haga fikk 5 førstestemmer og 6 andrestemmer

Øystein Magelssen fikk 0 førstestemmer og 1 annenstemme

OSLO 2017: Kari Veiteberg

Rådgivende avstemming:

1. Veiteberg 29,45 %
2. Grasaas 25,06 %
3. Stålsett 22,93 %
4. Hauge 11,82 %
5. Hougsnæs 10,73 %

Bispedømmerrådet:

1. Kari Veiteberg
2. Sturla Johan Stålsett
3. Anne-May Grasaas

Biskopene:

Anne-May Grasaas	8 førstestemmer	1 annenstemme
Kari Veiteberg	2 førstestemmer	6 andrestemmer
Sturla Johan Stålsett	2 førstestemmer	5 andrestemmer

NIDAROS 2017: Herborg Finnset

Rådgivende avstemming:

1. Herborg Oline Finnset 30,47 %
2. Ragnhild Jepsen 29,44 %
3. Nils Åge Aune 20,20 %
4. Dagfinn Thomassen 12,17 % (etter-nominert)
5. Kristine Sandmæl 7,73 %

Bispedømmerrådet:

1. Herborg Oline Finnset

2. Ragnhild Jepsen
3. Nils Åge Aune

Biskopene:

Herborg Oline Finnset	7 førstestemmer	5 andrestemmer.
Ragnhild Jepsen	4 førstestemmer	7 andrestemmer
Nils Åge Aune fikk	1 førstestemme	0 andrestemmer

STAVANGER 2016: Ivar Braut

Rådgivende avstemming:

1. Gaard 29,27 %
2. Mæland 23,12 % (trakk sitt kandidatur 4. november 2016)
3. Braut 21,54 %
4. Lalim 15,23 %
5. Sigmundstad 10,85 %

Bispedømmerådet:

1. Helge S. Gaard
2. Torstein Lalim
3. Ivar Braut

Biskopene:

Helge S. Gaard fikk 8 førstestemmer og 3 andrestemmer

Torstein Lalim fikk 3 førstestemmer og 2 andrestemmer

Ivar Braut fikk 1 førstestemme og 7 andrestemmer

SØR-HÅLOGALAND 2015: Ann Helen Fjelstad Jusnes

Rådgivende avstemming:

1. Jusnes 27,48 %
2. Steffensen 24,74 % (etter-nominert)
3. Veiteberg 16,75 %
4. Ertzeid 11,64 %
5. Elstad 10,99 %

6. Sandmæl 8,39 %

Bispedømmerådet:

1. Ann-Helen Fjelstad Jusnes
2. Rolf Steffensen
3. Kari Veiteberg

Biskopene:

Ann-Helen Fjelstad Jusnes fikk 9 førstestemmer og 3 andrestemmer.

Kari Veiteberg fikk 3 førstestemmer og 1 andrestemme

Rolf Steffensen fikk 8 andrestemmer og 4 tredjestemmer.

NORD HÅLOGALAND 2014: Olav Øygaard

Rådgivende avstemming:

1. Øygaard 30,29 %
2. Finnset 26,47 %
3. Akerø 19,94 %
4. Lægdene 14,77 %
5. Guthus 7,85 %

Bispedømmerådet:

1. Olav Øygaard
2. Herborg Finnset
3. Hans Arne Akerø

Biskopene:

Herborg Finnset fikk 7 førstestemmer og 2 andrestemmer

Olav Øygaard fikk 3 førstestemmer og 6 andrestemmer

Hans Arne Akerø fikk 2 førstestemmer og 4 andrestemmer

TUNSBERG 2014: Per Arne Dahl

Rådgivende avstemming:

1. Dahl 26,68 %

2. Myrseth 19,31 %
3. Lalim 17,82 %
4. Wirgenes 16,38 %
5. Lewin 12,74 % (etter-nominert)
6. Sandal 7,07 %

Bispedømmerrådet:

1. Jan Otto Myrseth
2. Per Arne Dahl
3. Torstein Lalim

Biskopene:

Jan Otto Myrseth fikk 6 førstestemmer og 4 andrestemmer

Per Arne Dahl fikk 3 førstestemmer og 4 andrestemmer

Torstein Lalim fikk 3 førstestemmer og 4 andrestemmer

AGDER OG TELEMARK 2012: Stein Reinertsen

Rådgivende avstemming:

1. Reinertsen 25,65 %
2. Bjerkreim 22,55 %
3. Grasaas 20,35 %
4. Lalim 15,76 %
5. Hagesæther 15,05 %

Bispedømmerrådet:

1. Stein Reinertsen
2. Anne-May Grasaas/Ludvig Bjerkreim (fire stemmer hver)
3. Anne-May Grasaas/Ludvig Bjerkreim (1 stemme hver, 8 blanke)

Biskopene:

Anne-May Grasaas 8 førstestemmer

Stein Reinertsen fikk 4 førstestemmer

Vedlegg 2

Kirkerådets bispetilsettinger – oppslutning

Pr. 24.1.2023

Kirkerådet holder nå på med sin 12. bispetilsetting (+ preses). Sekretariatet har regnet ut hvordan stemmeresultatet vill blitt om en ikke vektet stemmene i de tre gruppene. Utslaget ville i de fleste tilsettingene blitt små. De forskjellige gruppenes tyngde pr. stemme er forskjellig ut fra hvor mange stemmeberettigede det er i gruppen. De tilsatte i bispedømme vil i mange sammenhenger være den gruppen som teller minst, siden den har flest stemmeberettigede. Tidligere ville som oftest menighetsrådene sin stemme telle mest, men i 2018 ble den nasjonale gruppen redusert med ca. 40 stemmeberettigede. Den har etter det vært den minste gruppen og dermed gitt mest utslag pr. stemme.

Nedenfor er en oversikt over antall avgitte stemmer i hver gruppe:

Bispedømme	Menighetsråd	Tilsatte i bispedømmet	Proster og professorer *
Agder og Telemark	120	123	93
Tunsberg	91	130	108
Nord-Hålogaland	59	106	108
Sør-Hålogaland	63	94	97
Stavanger	84	154	113
Nidaros	86	100	100
Oslo	52	185	106
Tunsberg 2	79	122	84
Stavanger 2	93	113	54
Borg	72	124	47
Hamar	103	82	50
Bjørgvin	120	173	60
Sør-Hålogaland 2	48	71	61

*Fra Stavanger 2019 har ikke professorer stemmerett.

Samtidig ble det åpnet for å stemme på bare en eller to kandidater.

Det vektete resultatet endrer seg lite om en har de tre gruppene eller om en regner ut samlet oppslutning uten å dele resultatet i tre grupper. Det ville endret rekkefølgen for de tre første to ganger (Stavanger 2019 og Bjørgvin), men det ville uansett være de samme tre.

Bispedømme	Kandidater	Tre grupper %	En gruppe %
Agder og Telemark 2012			
	Reinertsen	26,65	26,3
	Bjerkreim	22,55	23,15

	Grasaas	20,35	20,16
	Lalim	15,76	15,27
	Hagesæther	15,05	15,11
Tunsberg 2014			
	Dahl	26,08	25,59
	Myrseth	19,31	19,87
	Lalim	17,82	17,8
	Wirgenes	16,38	16,44
	Lewin	12,74	13,5
	Sandal	7,07	7,15
Nord-Hålogaland 2014			
	Øygaard	30,29	28,86
	Finnset	26,8	26,51
	Akerø	19,94	20,9
	Lægdene	15,0	14,92
	Guthus	7,97	8,81
Sør-Hålogaland 2015			
	Jusnes	27,48	26,75
	Steffensen	24,74	24,57
	Veiteberg	16,75	17,13
	Ertzeid	11,64	11,79
	Elstad	10,99	11,53
	Sandmæl	8,39	8,24
Stavanger 2016			
	Gaard	29,27	29,2
	Mæland	23,13	23,03
	Braut	21,54	22,08
	Lalim	15,23	15,05
	Sigmundstad	10,85	10,64
Nidaros 2017			
	Finnset	30,47	30,71
	Jepsen	29,44	29,31
	Aune	20,20	20,10
	Thomassen	12,17	11,95
	Sandmæl	7,73	7,92
Oslo 2017			
	Veiteberg	29,45	29,41
	Grasaas	25,06	25,18
	Stålsett	22,93	21,36
	Hauge	11,82	11,71
	Hougsnæs	10,73	12,33
Tunsberg 2018			
	Haga	26,11	23,37
	Myrseth	21,44	22,15
	Magelssen	17,57	18,24
	Jepsen	16,12	16,40
	Thomassen	10,40	11,00

	Lewin	8,36	8,81
Stavanger 2019			
	Gaard	34,24	35,53
	Ådnøy	22,90	21,71
	Kessel	22,11	23,74
	Hagesæther	12,87	11,72
	Botne	7,89	7,28
Borg 2022			
	Alvsvåg	34,05	35,62
	Hegstad	22,41	21,29
	Hauge	16,38	16,94
	Sandmæl	15,32	14,87
	Grevstad	11,84	12,91
Hamar 2022			
	Bonden	30,61	32,22
	Fougner	24,46	25,09
	Fagermoen	21,89	21,45
	Rolfsen	11,95	11,16
	Sandal	11,09	10,05
Bjørgvin 2023			
	Norheim	23,84	25,7
	Jepsen	21,83	19,3
	Gylver	21,57	22,1
	Waalder	15,40	15,8
	Dietrich	10,09	9,4
	Lunde	7,28	7,7

Vedlegg 3

Oppslutning pr. gruppe – biskop

Sør-Hålogaland 2023

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	81	47	58 %
Prester	73	51	70 %
Andre vigslede	29	16	55 %
Nasjonale	101	61	60 %
Totalt	284	175	62 %

Björgvin 2023

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	173	120	69,36 %
Prester	172	139	80,81 %
Andre vigslede	66	34	51,52 %
Nasjonale	93	60	64,52 %
Totalt	504	353	70,04 %

Hamar 2022

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	151	103	68,21 %
Prester	125	71	56,80 %
Andre vigslede	23	11	47,83 %
Nasjonale	99	50	50,51 %
Totalt	398	235	59,05 %

Borg 2022

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	107	72	67,29 %
Prester	145	89	61,38 %
Andre vigslede	56	35	62,50 %
Nasjonale	101	47	46,53 %
Totalt	409	243	59,41 %

Stavanger 2019

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	90	73	81 %
Prester	136	91	67 %
Andre tilsatte	57	22	39 %
Proster	88	47	53 %
Andre nasjonale	10	7	70 %
Totalt	381	240	63 %

Tunsberg 2018

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	110	79	72 %
Prester	134	93	69 %
Andre tilsatte	61	29	48 %
Proster	89	57	64 %
Andre nasjonale	40	27	68 %
Totalt	434	285	66 %

Oslo 2017

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
-------	-------------------	---------------------	------------

Menighetsråd	59	52	88 %
Prester	205	147	72 %
Andre tilsatte	60	18	30 %
Proster	91	76	84 %
Andre nasjonale	40	30	75 %
Totalt	455	223	71 %

Nidaros 2017

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	125	86	69 %
Prester	103	78	76 %
Andre tilsatte	30	22	73 %
Proster	91	75	82 %
Andre nasjonale	41	25	61 %
Totalt	390	286	73 %

Stavanger 2016

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	90	84	93 %
Prester	131	104	79 %
Andre tilsatte	71	50	70 %
Proster	92	80	87 %
Andre nasjonale	43	33	78 %
Totalt	427	351	82 %

Sør-Hålogaland 2015

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	85	63	74 %

Prester	88	68	79 %
Andre tilsatte	39	26	67 %
Proster	95	65	69 %
Andre nasjonale	40	32	80 %
Totalt	347	254	74 %

Nord-Hålogaland 2014 (manglet noen menighetsråd)

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	59	50	82 %
Prester	97	71	73 %
Andre tilsatte	18	12	67 %
Proster	95	73	77 %
Andre nasjonale	37	31	84 %
Totalt	306	237	77 %

Tunsberg 2014

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	109	91	83 %
Prester	149	100	67 %
Andre tilsatte	56	30	57 %
Proster	97	74	76 %
Andre nasjonale	39	34	87 %
Totalt	450	329	73 %

Agder og Telemark (mangler tall) 2012

Krets	Stemmeberettigede	Antall stemmegivere	Deltakelse
Menighetsråd	132	119	90 %

Prester		102	
Andre tilsatte	52	21	40 %
Proster	96	65	68 %
Andre nasjonale	Ca 40	27	
Totalt		334	

Vedlegg 4

Tidsplan for tilsetting av biskop i Bjørgvin bispedømme februar 2023

Pr. 31.03.2022

Dato	Hva	Ansvarlig	Merknad
Når oppsigelse er kommet	Brev til BDR om nominering	KR	
Torsdag 10.11	Frist for BDR å sende oppdaterte epost adresser til KR for stemmeberettigede i bispedømmet	BDR	Menighetsråd, ungdomsråd og vigslede medarbeidere
Torsdag 10.11	KR innhenter navn/epostadr på stemmeberettigede på fakultetene og proster i de andre bispedømmene	KR	
Fredag 18.11	Frist for nominasjon i BDR	BDR	Sendes KR med biografiske data
Fredag 18.11	KR sender brev om mulighet for supplerende nominasjon – menigheter og stemmeberettigede	KR	
Fredag 2.12	Frist for supplerende nominasjon	KR	Kl 15.00 Sendes KR KR varsler alle nominerte om intervjudatoer
Mandag 5.12	Utsending av brev til stemmeberettigede	KR	Sendes pr e-post
Uke 49 (tirsdag 6.12)	Offentlig presentasjon av kandidatene	KR	Skal streames. BDR oppgir denne dato til alle aktuelle kandidater
Torsdag 5.1	Frist for avstemning	KR	Kl 24.00
Fredag 6.1	Offentliggjøring av resultatet og brev til biskoper og BDR om uttalelse om hvem som er best egnet	KR	
Torsdag 19.1	Frist for uttalelse fra biskoper og BDR	KR	Biskopenes uttalelse unntatt offentlighet
Uke 4 (24.1)	Intervjuer		
27.1	Utsending av sakspapirer til KR	KR	
Uke 6 (9.-10.2)	Tilsetting i KR	KR	Bergen